

ОТЧЕТ ПО ПРОЕКТ
„УКРЕПВАНЕ НА СОЛИДАРНОСТТА И КАПАЦИТЕТА
НА СЪДИЙСКАТА ОБЩНОСТ“
ЯНУАРИ 2012-ЮНИ 2015

I. ОПИСАНИЕ НА ПРОЕКТА

Съюзът на съдиите в България има ключова роля в процеса по дефиниране на ролята на българския съдия и неговия образ в обществото чрез последователните си реакции срещу опитите за подронване на авторитета и подкопаване на независимостта на съдебната власт, както и критиките срещу липсата на отчетност в рамките на самата система. Организацията има водеща роля в дебата за съдебна реформа и е основен двигател при разработването и представянето на конкретни решения. Това се отнася не само за предложенията за законодателни промени, но и за дейностите, които водят до промяна на институционалната култура и манталитет. Така ССБ се е превърнал в средство за развитие на потенциала на българските съдии като лидери в реформаторските процеси и пазители на основни човешки права и върховенството на правото. Цялата дейност на съсловната съдийска организация показва, че ефективна реформа на съдебната власт е възможна само чрез участие и лидерство на хората, познаващи проблемите на системата отвътре, съответно тези, които са в позиция да предложат задълбочени и устойчиви решения.

За да реализира потенциала на това показало устойчивост и последователност през годините усилие и участие в изработването на политики, както и с цел развитие на реформисткия профил и мотивация, чрез проекта ССБ се фокусира върху следните проблеми:

- как да осигури възможности и среда за овластяване на все по-широк кръг от български съдии и да ги обедини около принципите на почтеност и професионализъм;
- как да се извлече максимална полза от лидерството и компетентността в съдебната власт при застъпването за определени реформи и разработването на конкретни политики;
- как да спомогне за трайната консолидация на поколението съдии, преминали през института на младшото съдийство и задължителното първоначално обучение на НИП и за развие на потенциала им за демократизиране на съдебната власт.

За да постигне посочената по-долу основна дългосрочна цел, проектът предвиди:

- идентифициране на съществуващите пред съдебната власт проблеми и въз основа на това – разработване на политики, които да предложат решения (някои от темите включват: измерване на натовареността и разработване на индивидуална норма на

натовареност; администриране на съдебната власт; професионална етика; отношение с медиите; оценка работата на съдията);

- подпомагащи дейности:

- изграждане на отношения на професионална солидарност и съвместни стимули за развитие на завършилите Националния институт по правосъдието младши съдии;

- кръгли маси;

- годишна конференция на ССБ;

- интернет-страница на ССБ;

- е-бюлетин.

II. ЦЕЛИ НА ПРОЕКТА

Проектът е насочен към изграждането на независима и силна съдебна власт, която чрез придържане към високи етични и професионални стандарти и изисквания за компетентност и опит, произхождащ от самата система, се превръща в незаменим ресурс за реформа. За постигането на тази цел инициативата, финансирана от Фондация Америка за България, се фокусира върху въвличане на повече съдии в усилията по реформиране на съдебната власт и предоставянето на трибуна и средства на тези съдии, чрез които гласът им да бъде чул; разработване на ключови политики за реформиране на съдебната власт и включването ѝ в процесите по вземане на управленски решения, въздействащи върху администрирането ѝ; укрепване капацитета на Съюза на съдиите в България за разрастване на работата му на национално ниво с по-широка членска маса и превръщането му в ключов фактор за сплотяване на българските съдии чрез споделени високи професионални стандарти и обща визия за реформа.

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТА И РЕЗУЛТАТИ

1. Изпълнение на проекта

1.1. Количествени индикатори:

- Брой нови членове на ССБ: 95; (основно в резултат на срещите на младшите съдии и проведените дискусии);

- Брой нови секции в страната: 3 (във Варна, Русе и Разград);

- Брой становища, отворени писма и предложения за законодателни промени: 66

- 36 от тях са за проблеми на съдебната власт, - например: предложения за законопроекти; избор на нов Висш съдебен съвет (ВСС); избор на нов главен съдебен инспектор към Инспектората на ВСС (ИВСС);

- 28 становища и отворени писма по конкретни проблеми – например: становища по етични казуси като случая Марковска; изказвания на Светла Петкова, Румен Петков, Лютви Местан; разработката „Червей“; делото КТБ и др.;

- 1 отворено писмо до ПАСЕ във връзка със съдебната реформа и нуждата от продължаване на пост-мониторинговия диалог;

- 1 мониторингов доклад “Обобщена оценка на състоянието на съдебната реформа и необходимите бъдещи стъпки” който замести доклада на ЕК.
- 53 от всички упоменати по-горе са съставени самостоятелно от ССБ, а 13 са изготвени в сътрудничество с други НПО. Всички са достъпни на интернет страницата на ССБ;
- Брой събития: кръгли маси: 15; срещи-дискусии по места: 21 (лектори: проф. Васил Мръчков, д-р Румен Петров, д-р Боряна Мусева, съдии от ВКС, ВАС, Апелативен съд София, СГС, СРС); конференции: 3; годишни общи събрания: 4; срещи на съвипусниците на НИП: 4;
- Повишаване на процента на събираемост на членския внос: 2 години преди старта на проекта събираемостта е 8-10%, а към момента е 22-23% (на уебсайта е разработен нов елемент, който позволява на членовете да заплащат членския си внос онлайн), но все още има какво да се желае в тази насока;
- Брой издания на е-вестник („Съдийски вестник“): 10 (има събрани материали за издаването на още броеве);
- Разработен нов уебсайт (на английски и български език): <http://judgesbg.org/bg/>;
- Брой посещения по конкретни теми на интернет страницата: например – темите във форума са посетена повече от 3000 пъти всяка; становищата на ССБ: 600-2000 пъти всяко; интервюта със съдии – 300-1500 пъти всяко; английската версия също бива посещавана: appeal to the members of the SJC for meaningful effort to uncover the bottlenecks and problems in the administration of the affairs of the judiciary: над 3000 пъти; е-вестник също се радва на висока посещаемост.

1.2. Качествени индикатори:

- Укрепен капацитет за привличане на финансиране от различни източници – докато в началото на 2012 г. ССБ изпълняваше само текущия проект, финансиран от ФАБ, в края на 2014 г. организацията развива дейности по общо 3 инициативи, финансирани от различни донори: ФАБ, Министерство на външните работи на Кралство Нидерландия, Европейската комисия;
- Засилено взаимодействие с други НПО – по време на изпълнението на проекта ССБ си е взаимодействал с други НПО при изготвянето на различни становища, предложения за законодателни промени и други начинания (например, предложението за гражданска листа, предоставена на Народното събрание при номиниране кандидатите за нов ВСС, номинации за главен съдебен инспектор), доказващи тясното сътрудничество и взаимна подкрепа между участниците в неправителствения сектор;
- Влияние на разработените политики – особено показателно по отношение на приемане и институционализиране на дадена политика, както и на обществения дебат и дискусии в медиите, които тя придизвиква, е работата на ВСС и по-специално на Комисията за анализ и отчитане степента на натовареност на органите на съдебната власт, извършена предимно чрез изключителната подкрепа и експертиза на ССБ. Това начинание е иновативно и представлява пробив в работата на Съвета.

Членовете на ССБ непрекъснато участват в работни групи към Министерство на правосъдието във връзка с разработване на предложения за изменения в закони, които имат пряко въздействие върху въпроса за управлението на съдебната система и повишаване на качеството на правосъдието;

- Засилено взаимодействие със заинтересованите страни – макар че ССБ винаги е бил последовател в критиката си към ВСС, техните взаимни усилия за сътрудничество във връзка с натовареността на магистратите показва конкретни резултати. ССБ също така предоставя значима експертна помощ и на МП. Съюзът продължава да работи в сътрудничество със съдийски съюзи от различни държави, международни съдийски организации и неправителствения сектор.

2. Конкретни резултати

Измерване на натовареността и управление на делата: 6 кръгли маси и дискусии с работни групи. Въз основа на добри практики от други държави (САЩ, Нидерландия), опита по програма ОПАК и някои български съдилища ССБ разработи методология за определяне критерии за натовареност. Създадени бяха анкетни карти и шифри за три вида дела: наказателни, граждански и административни. Категориите дела бяха определени въз основа на материалноправните и процесуални норми. Работната група разработи и методологични принципи за емпирично изследване и принципи за попълване на анкетните карти. Сред съдиите беше проведено предварително изследване относно различните видове дела. Резултатите от обратната връзка на съдебната общност послужиха като основа за определяне на индексите за сложността на различни първоинстанционни дела. На следващо място, беше разработен методологичен подход за определяне сложността на граждански, наказателни, търговски и административни дела на втора инстанция и касация. Анкетните карти и резултатите бяха предоставени на разположение на ВСС и използвани от Комисията по натовареност, ръководена от съдия Калпакчиев за извършване на национално проучване сред магистратите за критериите, по които може обективно да се оценява тежестта на делата.

Оценка работата на съдията и качество на съдебните актове: 5 кръгли маси и срещи-дискусии по места. Първоначално, сред съдиите беше разпространена предварителна анкета относно единния атестационен формуляр на ВСС и как съдиите оценяват работата на ВСС по отношение на извършваните от него атестации. Въз основа на резултатите от проучването, бяха разработени и изпратени нови, по-подробни анкети. Последните бяха два вида: един относно конкурсите и един относно атестирането. Сред въпросите, съдържащи се в анкетите, имаше и отворени, които дадоха възможност на респондентите да изложат своите собствени конкретни предложения за промени в настоящата рамка и овластиха съдиите да участват в процес по вземане на решения по важен и актуален за тях въпрос. Въпросникът за атестациите достигна 56% конкретни предложения за промени, а този за конкурсите - 22%. Резултатите станаха обект на дебат в съдийската общност и ще бъдат използвани в процеса на

изготвяне на предложения за промени в нормативната уредба, отнасящи се до конкурсите и атестирането.

Управление на съдебната власт и статут на председателите на съдилища: 3 конференции: “За нов модел на управление на съдебната власт” (официални гости: Герхард Райснер, Президент на Международната асоциация на съдиите, Председател на КСЕС и Дана Гарбован, съдия в Апелативния съд в Клуж, Румъния); “Необходимите изменения в ЗСВ” (официален гост: министърът на правосъдието Зинаида Златанова); „За ролята на ВСС като основен обект и участник в съдебната реформа“.

Други конкретни резултати:

- Редица нормотворчески инициативи, свързани със Закона за съдебната власт, правилата за командироване, правилата за повишаване и преместване, ЗМВР, бюджета на съдебната власт. Основните предложения на ССБ залегнаха в проекта за ЗИДЗСВ, представен от Министерство на правосъдието;
- Избор на нов ВСС: ССБ разработи платформа за работата на ВСС; подготви гражданска листа с кандидати за членове на ВСС, която предостави на НС, а една от съдиите, предложени в листата, беше номинирана; беше проведено публично изслушване на номинираните за членове на ВСС представители на магистратските професии (отзоваха се съдии и прокурори, номинирани и от съдебната власт и от Народното събрание);
- Главен съдебен инспектор: ССБ подготви профил на кандидата и правила за вътрешносъсловна консултация, поемайки отговорност за този важен за съдебната власт избор; организацията номинира кандидати и проведе публичното им изслушване, което бе предавано на живо на уеб страницата на ССБ; двете предложения бяха внесени в Народното събрание, гласувани и от тях беше избран главен съдебен инспектор към ИВСС.

Професионална етика: ССБ има последователна линия на поведение за отстояване на основни етични стандарти за лично поведение на съдията чрез становища във връзка с т.нар. случаи Марковска, Гугушева Тенева, Аракелян, Адамова и др. отворени писма до Комисията по професионална етика на ВСС. Дискусията за основанията за отвод на съдии, за отговорността на професионалните участници и медиите за защита и правата на гражданите, и авторитета на правосъдието, налична във форума на уебсайта на ССБ е посетена повече от 10000 пъти.

Тя се отнася за необоснования отвод като основание да се приеме нарушение на етичните правила, определящи границите на дължимото професионално поведение.

Медии и съдебна власт: 4 кръгли маси и дискусии (Смолян, Стара Загора, Русе, София) и Пловдив – след всяко годишно общо събрание се извършва сериозна работа с местните медии. Събитията имаха широко географско покритие, като по този начин се достига до възможно най-голям брой съдии и местни и централни медии. Лектори на срещите бяха изтъкнати български журналисти с опит в областта на съдебните

въпроси. Връзките с медиите са във фокуса на Стратегическия план на ССБ (2014-2016). За да гарантира висока степен на прозрачност и публичност, ССБ и неговите представители имат постоянно присъствие в печатни, онлайн и телевизионни медии, което включва, но не се ограничава само до: БНР, БНТ, БТВ, БТА, BulgariaOnAir, Нова ТВ, www.dnevnik.bg, www.mediapool.bg, www.legalworld.bg. Това е ефективно средство в усилията за преодоляване на липсата на обществено доверие.

Всяка една от посочените по-горе области на работа бяха разисквани по време на всяко от годишните общи събрания на ССБ, на срещите на съвипускниците от младши съдии, преминали без задължителното обучение на НИП и последователно и всестранно обсъждани в различни медии. Чуждестранни официални гости, които допринесоха за дискусиите, проведени по време на Общите събрания са: съдия Ейми Нектъм (бивш президент на Националната асоциация на жените съдии и съдия в съда за непълнолетни в Бостън, Масачузетс, съдия Джоан Ирион (Апелативен съд в Калифорния), Мартин Стеебек (Холандската асоциация за съдебната власт).

3. Постижения

Проектът постави акцент върху институционалното укрепване и по-нататъшно изграждане на капацитета на ССБ като ключов фактор в поддържането на независимостта на съдебната власт и върховенството на закона в страната. Поради факта, че организацията е създадена да откликва на проблемите на съдебната власт (такива каквито са формуирани от самите съдии), че осигурява по-широко участие на съответните заинтересовани страни и активно въвличане на съдебната власт, често въпреки силните поддръжници на статуквото, инициативата допринесе за повишаване на активността на все повече съдии и за постигане на по-силна институционална устойчивост на самата организация. Чрез увеличаване на своята членска маса, разкриването на нови секции в страната, увеличаване на събираемостта на членския внос, участието си във всички дебати по съществени политики, ССБ значително укрепи капацитета си и се превърна в значителен фактор в продължаващата съдебна реформа и в насърчаването на по-високи професионални и етични стандарти.

3 юли 2015 г.